

ခေတ်အဆက်ဆက် တိုးတက်ကြံ့ခံ
စက်မှုကဏ္ဍ
တင့်ဆွေ(ဗျာပုံ)

နိဒါန်း

ဤစာအုပ်တွင် စာရေးသူ တင့်တွေ (ဖျာပုံ)သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူသားများ စတင်ပေါက်ဖွားနေထိုင်သည့် သမိုင်းမတင်မီကာလမှ မျက်မှောက်ကာလအထိ ခေတ်အသီးသီး တို့ကို အောက်ပါအတိုင်း ပိုင်းခြားပြီး စက်မှုကဏ္ဍအား သုံးသပ်ရေးသားထားပါသည်။

(၁) ကျောက်ခေတ်၊ ကြေးခေတ်၊ သံခေတ်

(၂) ရှေးမြန်မာမင်းများခေတ်

(၃) ကိုလိုနီခေတ်

(၄) ဂျပန်ခေတ်

(၅) ပြန်လည်ထူထောင်ရေးခေတ် (ဆိုရန်တိုဗီလာ) (၆) ဖဆပလခေတ် (ပြည်တော်သာစီမံကိန်း) (၇) တော်လှန်ရေးကောင်စီခေတ်

(၈) မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီခေတ်တို့ ဖြစ်ကြသည်။

စာရေးသူသည် မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီခေတ် တလျှောက်လုံး (၁၂)နှစ်ကြာ အမှတ်(၁)စက်မှု ဝန်ကြီးဌာန ဝန်ကြီးအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သူဖြစ်သဖြင့် အမှတ်(၁) စက်မှုဝန်ကြီးဌာန စက်ရုံအလုပ်ရုံနှင့် စီမံကိန်းများအကြောင်းကို အထူးပြု ရေးသားထားပြီး၊ ညီနောင်လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် ဝန်ကြီးဌာနဖြစ်သော ဗိုလ်မှူးကြီးမောင်ချို (ကွယ်လွန်) ဦးဆောင်ခဲ့သည့် အမှတ်(၂)စက်မှုဝန်ကြီးဌာန၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကိုလည်း ကြိုးပမ်းရေးသား ထားပါသည်။

တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ သမ္မတကြီး၏ ချစ်ကြည်ရေးခရီး (၁၉၇၅)

တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ သမ္မတကြီးနှင့် နိုင်ငံတော်သမ္မတကြီးဦးစန်းယု

အထည်ချုပ်စက်ရုံ အမှတ်(၂)ဘေး၊ ငန်ကြီးချုပ် ဦးမောင်မောင်နှင့် လာရောက်ခေါ်ဆောင်စဉ်

ဝက်မွဲအင်ကို ဗိုလ်မှူးကြီးမောင်ချို(တော်မှူး) ဝန်ကြီးနှင့် ကျွန်တော်

ပြည်သူ့ဥပဒေစာတိုက်ဆောင်စာဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌ၊ ဦးမြင့်မောင်၊ စစ်ရေးချုပ်ပိုင်ချုပ်ထွန်းတင်နှင့် ကျွန်တော်

စက်မှု(၁)မှ ထုတ်လုပ်သော စက်မှုလုပ်ငန်းဆိုင်ရာလက်အိတ်များ

ကွန်တော်နှင့် စက်မှု(၁)ရိုင်းတော်သားများ
စိုက်ပျိုးပြီးဟောင်အုန်း(ဒုတိယကြိမ်)၊ စိုက်ပျိုးပြီးခင်ညို (MD)၊ ဦးဘချစ် (ဒုတိယကြိမ်)

ကိုရီးယားသမ္မတနိုင်ငံသို့ ကျွန်တော်ဦးဆောင်သော စက်မှုအဖွဲ့သွားရောက်လေ့လာခြင်း

ကိုရိုယားသမ္မတနိုင်ငံမှန်တက်ရုံ

ဟွန်ဒါ: မော်တော်ကာယကုမ္ပဏီကားလုပ်လာခြင်း

ပြင်သစ်နိုင်ငံမှ ဘီလပ်မြေအစိုးပြားစက်ရုံအား သွားရောက်ကြည့်ရှုစဉ်

မြင်းဆိုင်ဝှံမှ အိလင်းမြို့စာရီးမြားစက်ရုံဘေး သွားလာကုက်ကြည့်ရှုစဉ်

ညောင်တုတ်စုနောင်ဆီ လမ်းညွှန်ခွက်ဖြင့် ပြည်ထောင်စုသမ္မတကျန်နိုင်ငံ HATTINGS HEIM မြွေဆူနီရီ ဖရစ်သီဟာ ကုမ္ပဏီလီမိတက်တွင်း မြန်မာနိုင်ငံမှ မြန်မာမှုပညာခွင်များဖြင့် ဆောက်လုပ်ထားသော မြန်မာနိုင်ငံ၏တွက်ကျန်များကို ပြသထားသည့် မေတ္တာသမင်ကုမ္ပဏီလီမိတက် BURMA PAVILION

ပြည်ထောင်စုသမ္မတဂျပန်နိုင်ငံ HTAINGS HEIM ရွာအနီးတွင် မရစ်ဝါးက ကုန်းထိမှ ဆောက်လုပ်ထားသော
မြန်မာနိုင်ငံမှ ထွက်ကုန်များကို ပြသထားသည့် မေတ္တာမေဇင်းကူးစိမန် BURMA PAVILION

စာရေးသူ၏ အမှာစာ

ယခု ကျွန်တော်ရေးသားထုတ်ဝေသော “ခေတ်အဆက်ဆက် တီထွင်ကြံဆစက်မှုကဏ္ဍ” စာအုပ်သည် ကျွန်တော်ရေးသားသော စတုတ္ထမြောက်စာအုပ်ဖြစ်ပါသည်။

ကျွန်တော်၏ ဇနီးဖြစ်သူ အန်တီစန်းကွယ်လွန်ခဲ့ပြီးသည့်နောက် ကျွန်တော်သည် မိတ်ဆွေ များ၊ ရောင်းရင်းများ၏ တိုက်တွန်းချက်အရ ကျွန်တော်၏ ဘဝဇာတ်ကြောင်း အတွေ့အကြုံ များဖြင့် ဆက်စပ်၍ မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှုကာလ၊ လွတ်လပ်ရေး ရရှိပြီးကာလ လမ်းစဉ်ပါတီခေတ် မှသည် ဘဝတလျှောက်လုံး၏ အတွေ့အကြုံဖြစ်ရပ်များကို “ကျောပိုးအိတ်ကလေးကို ချီကာကွယ်” အမည်ဖြင့် ပထမဆုံးစာအုပ်ကို ရေးသားခဲ့ပါသည်။ ထိုစာအုပ်သည် နိုင်ငံ့သမိုင်း၊ တပ်မတော် သမိုင်းတို့နှင့်လည်း ဆက်စပ်နေသော စာအုပ်ဖြစ်ပါသည်။

“ကျောပိုးအိတ်ကလေးကို ချီကာကွယ်”စာအုပ်သည် အသက် ၈၀ ကျော် ကျွန်တော် လျှောက်လှမ်းခဲ့သည့် ကျွန်တော့်ဘဝ ခရီးလမ်းလည်း ဖြစ်ပါသည်။

“ကျောပိုးအိတ်ကလေးကိုချီကာကွယ်”စာအုပ်သည် ၂၀၁၀ ခုနှစ် အမျိုးသားစာပေဆု (စာပဒေသာဆု)ရရှိခဲ့ပါသည်။ စာအုပ်ထွက်ရှိ လာသောအခါ မိတ်ဆွေရောင်းရင်းများ၏ အားပေးမှု၊ စာဖတ်ပရိတ်သတ်၏ ချီးမြှင့်မှုများကြောင့် ကျွန်တော်အားတက်ခဲ့ရပါသည်။ ယင်းသို့သော အားပေးမှုများသည် ကျွန်တော်၏ ဒုတိယစာအုပ်ဖြစ်သော “မထိကန်သာ ရေကြည်ရှာခဲ့”ဆိုသော စာအုပ်ကိုရေးသားရန် အင်အားများဖြစ်ခဲ့ရပါသည်။

ကျွန်တော်၏ ဇာတိချက်ကြွေမွေးရပ်မြေကား ဖျာပုံမြို့ဖြစ်ပါသည်။
ဖျာပုံမြို့တွင် ကျွန်တော့် အား မိဘ နှစ်ပါးက မွေးဖွားသန့်စင်ခဲ့သောကြောင့်
ကျွန်တော်၏ ပထမ ဇာတိမြို့သည် ဖျာပုံမြို့ ဖြစ်ပါသည်။

သို့သော် ဇာတိမြို့ဖြစ်သော ဖျာပုံတမျှ ကျွန်တော် သံယောဇဉ်ရှိသော
ကျွန်တော်၏ ဒုတိယ ဇာတိမြို့ကား မိတ္ထီလာဖြစ်ပါသည်။ မိတ္ထီလာဆိုပါက
လူတိုင်းသိပါသည်။ မိတ္ထီလာနှင့် မိတ္ထီလာကန် သည်ခွဲမရပါ။ ကျွန်တော်နှင့်
မိတ္ထီလာကံစပ်ပုံမှာ ကျွန်တော်သည် ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် တစ်ကြိမ်၊ ၁၉၅၈ ခုနှစ်တွင်
တစ်ကြိမ် နေခဲ့ဖူးပါသည်။ တိုက်ပွဲများနှင့်လည်း ကြုံခဲ့ရဖူးပါသည်။ မိတ္ထီလာကန်
ရေနည်း၍ ကန်ကောလာသည်နှင့် ကြုံခဲ့ရဖူးပါသည်။ မိတ္ထီလာကန်ကြီး
ရေနည်းလာပါ၍ ကျွန်တော် ကြိုးစားပြုခဲ့ပုံများနှင့် ရှေးဘုရင်များ၏
ဆည်တည်ဆောက်မှုစနစ်၊ ရှေးဘုရင်များ မိတ္ထီလာကန်ကို စောင့်ရှောက်ခဲ့ပုံများကို
ရေးသားထားသော စာအုပ်ဖြစ်ပါသည်။

ယခု စတုတ္ထမြောက်စာအုပ်ဖြစ်သော “ခေတ်အဆက်ဆက် တီထွင်ကြံဆ
စက်မှုကဏ္ဍ” စာအုပ်သည် ကျွန်တော် နိုင်ငံ့တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည့် ၁၉၇၆
ခုနှစ်မှ ၁၉၈၈ ခုနှစ်အထိ ဖြစ်သော ၁၂ နှစ်တာကာလအတွင်း
အမှတ်(၁)စက်မှုဝန်ကြီးဌာန ဝန်ကြီးတာဝန် ထမ်းဆောင်စဉ်
တွေ့ကြုံဖြတ်သန်းခဲ့ရသော စက်မှုအတွေ့အကြုံများကို ရေးသားထားသော
စာအုပ်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ ရေးသားရာတွင် ကျွန်တော် အတွေ့အကြုံသာမက
မြန်မာနိုင်ငံ၏ ခေတ်အဆက်ဆက် တည်ထောင်ခဲ့သော စက်မှုကဏ္ဍအရပ်ရပ်နှင့်
စက်မှုထူထောင်မှု သမိုင်းကိုပါ လေ့လာ သိရှိနိုင်စေရန် ရည်ရွယ်ပြီး -

- ရှေးမြန်မာမင်းများခေတ် စက်မှုလက်မှု၊
- ကိုလိုနီခေတ် စက်မှုကဏ္ဍ၊
- ဂျပန်ခေတ် စက်မှုကဏ္ဍ၊

- ပြန်လည်ထူထောင်ရေးခေတ် ဆိုရန်တိုဗီလာစီမံကိန်း (သို့မဟုတ်)

ကိုလိုနီခေတ် နိဂုံး စက်မှုကဏ္ဍ

- ဖဆပလခေတ် (ပြည်တော်သာစီမံကိန်း)စက်မှုကဏ္ဍ၊

- တော်လှန်ရေးကောင်စီခေတ် စက်မှုကဏ္ဍနှင့်

- မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီခေတ် စက်မှုကဏ္ဍ စသည်ဖြင့်

ခေတ်ကာလများ ပိုင်းခြား လေ့လာ၍ ရေးသားထားသော စာအုပ်ဖြစ်ပါသည်။

အထူးသဖြင့် ကျွန်တော် ကိုယ်တိုင် ပါဝင်လုပ်ဆောင်ခဲ့သော “မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီခေတ်”ကို ကျွန်တော်၏ ကိုယ်တိုင် ကိုယ်ကျ အတွေ့အကြုံများဖြင့် ရေးသားထားပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် စက်မှုနည်းပညာ အားနည်းသော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ကနောင်မင်းသားကြီး မြန်မာနိုင်ငံသည် စက်မှုပြုပြင်ရေး

လုပ်သောကာလသည် ဂျပန်နိုင်ငံမှ မီဂျီခေတ်ပြုပြင်ရေးထက် ရှေးကျပါလျက်

အင်္ဂလိပ်တို့က မိမိတို့နိုင်ငံထုတ် စက်မှုပစ္စည်းများကို မြန်မာနိုင်ငံအား

ဈေးကွက်အဖြစ်ထားရှိလိုသောကြောင့် ကိုလိုနီခေတ်တွင် မြန်မာ့စက်မှုကဏ္ဍကို

ပိတ်ပင်ထားရာ မြန်မာ့စက်မှုကဏ္ဍသည် ခေတ်နောက်ကျခဲ့ပါသည်။

လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီး မြန်မာ့ စက်မှုကဏ္ဍမှာလည်း သောင်းကျန်းမှုတို့ကြောင့်

သင့်တော်ရာအရပ်တွင် စက်ရုံများကို မတည်ဆောက်ဘဲ မြို့ပြအခြေ၌ သာ

စက်ရုံအလုပ်ရုံများကို တည်ဆောက်ထူထောင်ခဲ့ရသဖြင့်

အားနည်းချက်များရှိခဲ့ပါသည်။ ကျွန်တော်တို့ခေတ် စက်မှုကဏ္ဍမှ

အထွေထွေအရပ်ရပ်ကိစ္စများကို ရေးသားရာတွင် ယခင် ကျွန်တော်နှင့်အတူ

တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သော အမှတ်(၁)စက်မှု ဝန်ကြီးဌာနမှ အငြိမ်းစား

အရာရှိကြီးများကို ကျွန်တော်၏ အိမ်တွင်ဖိတ်ကြား၍ အကြိမ်ကြိမ် တွေ့ဆုံညှိနှိုင်း၊

စိစစ်၊ တည်းဖြတ်ရေးသားခဲ့ပါသည်။ ကျွန်တော်၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ နောင်တစ်ချိန်

မြန်မာနိုင်ငံ၏ စက်မှုကဏ္ဍကို တည်ဆောက်ကြမည့် အသိပညာရှင်၊

အတတ်ပညာရှင်များ၊ ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမည့် သူများအနေဖြင့် ဤစာအုပ်ကို လေ့လာ၊
သိရှိ၊ သင်ခန်းစာယူပြီး အကောင်းဆုံး လုပ်ငန်း နည်းစနစ်များကို
ရွေးချယ်လုပ်ဆောင်နိုင်စေရန် ရည်ရွယ်၍ လည်း ရေးသားထားပါသည်။

ကျွန်တော်၏ စတုတ္ထမြောက် စာအုပ်ကို ဖတ်ရှုရခြင်းကြောင့်
စာဖတ်သူများသည် မြန်မာ့ စက်မှုဆိုင်ရာ သမိုင်းကြောင်းများမှ
သင်ခန်းစာယူစရာများ၊ ပြုပြင်သင့်သည်များ၊ တွေးတော စဉ်းစား
လုပ်ဆောင်သင့်သည့် အကြံဉာဏ်၊ ဉာဏ်ကောင်းတစ်စိတ် တစ်ဒေသကို
ရရှိမည်ဆိုပါက ကျွန်တော့်အနေဖြင့် ဤစာအုပ်ကို ရေးသားရ၊
ကြိုးပမ်းရကျိုးနပ်ပြီဖြစ်၍ ဝမ်းသာ ကြည်နူးဖြစ်လျက် ဤအမှာစာကို
ရေးသားအပ်ပါသည်။

စာဖတ်သူများအား ခင်မင်လေးစားစွာဖြင့်

တင့်ဆွေ (ဖျာပုံ)

အခန်း(၁)

စက်မှုကဏ္ဍ၌ တာဝန်ပေးအပ်ခံရခြင်း

ကျွန်တော်သည် အရှေ့တောင်တိုင်း စစ်ဌာနချုပ် (မော်လမြိုင်)တွင် ၁၉၇၄ ခုနှစ်က ဗိုလ်မှူးကြီးအဆင့်ဖြင့် တိုင်းမှူးတာဝန်ထမ်းဆောင်နေရာမှ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနတွင် ဒုတိယ ဝန်ကြီးအဖြစ် ပြောင်းလဲတာဝန်ထမ်းခဲ့ရပါသည်။ တပ်မတော်သား တစ်ဦးအနေဖြင့် ကာကွယ်ရေး ဝန်ကြီးဌာနတွင် ဒုတိယဝန်ကြီး တာဝန်ထမ်းဆောင်ရခြင်းမှာ ထမ်းဆောင်လက်စ ယခင် တာဝန် များကိုသာ ထမ်းဆောင်ရခြင်းဖြစ်၍ ထူးထူးခြားခြား ပြောင်းလဲမှုများမရှိခဲ့ပါ။ သို့ရာတွင် ၁၉၇၅ ခုနှစ်တွင် ကာကွယ်ရေး ဝန်ကြီးဌာန ဒုတိယဝန်ကြီးတာဝန်မှ ဝန်ကြီးချုပ်ရုံး ဒုတိယဝန်ကြီး တာဝန် သို့ ပြောင်းရွှေ့ခန့်အပ်ခြင်းခံရသောအခါတွင်ကား လုပ်ဆောင်နေကျ အလုပ်မျိုး ထမ်းဆောင်ရတာ မဟုတ်ဘဲ ပြောင်းလဲမှုများနှင့် ကြုံရပါသည်။ ထိုအခါက နိုင်ငံတော် ဝန်ကြီးချုပ်သည် ဦးစိန်ဝင်း (ဗိုလ်မှူးချုပ် စိန်ဝင်း-ထားဝယ်)ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော်သည် မည်သည့် တာဝန်ပဲ ထမ်းဆောင်ရ ထမ်းဆောင်ရ ကျွန်တော့်အထက် လူကြီးကပေးအပ်သော တာဝန်ကို သစ္စာရှိစွာဖြင့် အကောင်းဆုံး လုပ်ဆောင်သည်မှာ ကျွန်တော့်စရိုက်ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ်မှ ကျွန်တော့်အား ပေးအပ်သည့် တာဝန်များကိုလည်း ကျွန်တော်သည် အကောင်းဆုံး လုပ်ဆောင်ပါသည်။ ဝန်ကြီးချုပ်ရုံး ဒုတိယဝန်ကြီး၏ တာဝန်သည် ဝန်ကြီးအဖွဲ့ တစ်ခုလုံး၏ အတွင်းရေးမှူး တာဝန်မျိုးဖြစ်ပါသည်။ ဝန်ကြီးချုပ် လိုချင်တာ၊ သိချင်တာ၊ လုပ်ချင်တာများကို အချိန်မီသိရှိ၊ တင်ပြ၊ လုပ်ကိုင်ပေးရပါသည်။

ဝန်ကြီးချုပ်ရုံးမှ ဝင်စာ၊ ထွက်စာ၊ ရုံးလုပ်လုံး၊ လုပ်နည်းများကို စနစ်တကျ ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ ကဏ္ဍလိုက်ခွဲခြားပြီး စာတွဲများ ပြင်ဆင်ခြင်းတို့က စပြီးကိုင်တွယ်ရပါသည်။ ဝန်ကြီးဌာန အသီးသီး နှင့်လည်း ညှိနှိုင်းဆက်သွယ်ရပါသည်။ ရုံးတွင် ပုံမှန်ထိုင်ပြီး ဝန်ကြီးချုပ်၏ ဆန္ဒကို အကောင်အထည် ဖော်ရပါသည်။

၁၉၇၆ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရသည် ဝန်ကြီးဌာနများအား ပြန်လည်ပြင်ဆင် ဖွဲ့စည်း ပါသည်။ ဝန်ကြီးများကိုလည်း အသစ်ထပ်မံ ခန့်ထားပါသည်။ ထိုသို့ခန့်ထားရာတွင် ကျွန်တော်သည် ဝန်ကြီးချုပ်ရုံး ဒုတိယဝန်ကြီးမှ အမှတ်(၁)စက်မှုဝန်ကြီးဌာနတွင် ဝန်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်းခံခဲ့ရပါသည်။

တပ်မတော်သားတစ်ယောက်အနေဖြင့် အဓိက စောင့်ထိန်းရမည့် အချက်မှာ အမိန့် နာခံမှုနှင့် စစ်စည်းကမ်းကောင်းမွန်မှုဖြစ်ပါသည်။ ပေးအပ်သော တာဝန်ကို ကျေပွန်အောင် ထမ်းဆောင်ရမည်ဟု ဆိုသော အချက်သည် ကျွန်တော်၏ ခံယူချက်ဖြစ်ပါသည်။ နောက် တစ်နေ့တွင် ကျွန်တော်တာဝန်အသစ်၊ လုပ်ငန်းဌာနအသစ်ကို စတင်ထမ်းဆောင် ရမည်ဖြစ်၍ စိတ်လှုပ်ရှားမှုတော့ရှိပါသည်။ ‘မ’ကလည်း ကျွန်တော်နှင့်အတူ စိတ်လှုပ်ရှားနေမည် ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ကျွန်တော်တို့သည် ထိုနေ့က စိတ်လှုပ်ရှားမှုကို မပြကြပါ။

ထိုနေ့က အနောက်အေဒီလမ်းသွယ် (၁)ရှိ ကျွန်တော်တို့၏ နေအိမ်တွင် ဖြစ်ပါသည်။ ဇနီးဖြစ်သူ ‘မ’ စီစဉ်ပေးသည့် နံနက်စာကို စားသောက်ပါသည်။ စားသောက်ရင်း ကျွန်တော်သည် ကျွန်တော်၏ ကိုယ်ရေးအရာရှိ (PA)ဖြစ်သူ ဗိုလ်ကြီးကြည်ဝင်းအား စောင့်ဆိုင်းနေပါသည်။ မကြာမီ ဗိုလ်ကြည်ဝင်းသည်

ယာဉ်မောင်းရဲဘော်ကို ဆင်ဝင်အောက်တွင် အဆင်သင့်ရပ်ပြီး စောင့်ဆိုင်းနေစေပါသည်။ ဒီအတောအတွင်း ဗိုလ်ကြီးကြည်ဝင်းက လိုအပ်သော စာရွက်စာတမ်း များကို စစ်ဆေးရင်း အလုပ်တွေကြားက သူ့အစ်မဖြစ်သူ ကျွန်တော့်ဇနီး စီစဉ်ပေးသော နံနက်စာကိုလည်း ပြေးစားလိုက်ပါသေးသည်။

ထို့နောက်တော့ ဆရာတပည့်နှစ်ယောက်ကားဖြင့် အိမ်မှထွက်ခဲ့ပြီး ကျွန်တော်က -

“ဗိုလ်ကြည်ဝင်းရေ ဒို့သွားရမှာ စက်မှု(၁)ရုံးနော်။ အရင် သွားရတဲ့ ရုံးမဟုတ်တော့ဘူး”ဟု ပြောရာ ဗိုလ်ကြည်ဝင်းက -

“တိုင်းမှူး ကျွန်တော် စက်မှု(၁)ရုံးနေရာသွားကြည့်ပြီးပါပြီ၊ ကားသမားကိုလဲ လမ်းကြောင်း ပြောပြီးပါပြီ”ဟု ဆိုပါသည်။

“အေး အေး ဒါဆိုလဲ ပြီးတာပါပဲကွာ”ဟု ကျွန်တော်ပြန်ပြောလိုက်ပါသည်။

ကားက စက်မှု(၁)ရုံးဆီသို့ ဦးတည်မောင်းနေပါသည်။ ထိုအချိန်တွင် ကျွန်တော်သည် ကားပေါ်မှ လိုက်ပါလာရင်း ကျွန်တော့် ဘဝဖြစ်စဉ်များကို တရိပ်ရိပ်ပြန်စဉ်းစားရင်း လိုက်ပါ လာခဲ့သည်။

ကျွန်တော်သည် တိုင်းမှူးမှ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနတွင် ဒုတိယဝန်ကြီး (၁)နှစ်ခန့် လုပ်ခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် ဝန်ကြီးချုပ်ရုံးတွင် ဒုတိယဝန်ကြီးအဖြစ် ပြောင်းလဲတာဝန်ယူခဲ့ပါသည်။ ထိုမှ (၁)နှစ်ခန့် ကြာပြီးသောအခါ အမှတ်(၁)စက်မှုဝန်ကြီးဌာန ဝန်ကြီးအဖြစ် ပြောင်းရွှေ့ထမ်းဆောင်ရပါသည်။

အပြောင်းအရွှေ့က မြန်သည်များသည်ဟုဆိုရပါမည်။ ထိုကာလအတွင်း လုပ်ခဲ့ရသော တာဝန်တွေကလဲ အမယ်များပါသည်။

တပ်မတော် ကြည်း၊ ရေ၊ လေ တပ်ဖွဲ့များနှင့် ပတ်သက်သော လုပ်ငန်းများ၊ ပုသိမ်လေဘေး၊ ဧရာဝတီမြစ်ရေကြီးသည့် အရေး၊ လေယာဉ်တစ်တန်း၊ ရဟန်းယာဉ်တစ်တန်း၊ လှေသင်္ဘောတစ်တန်း စီးသွားရတာ ကလည်း အထပ်ထပ်၊ စီးရတာ လဲအခါခါဖြစ်သည်။ ယခုတော့ စက်မှု(၁)ဝန်ကြီးအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရဦးမည်။

အထက်မှပေးအပ်သောတာဝန်ကို ဦးလည်မသုန် ထမ်းဆောင်ရမည့် တာဝန်သည် တပ်မတော်သားတစ်ဦး၏ တာဝန်ဖြစ်သည်။ ဘာကြောင့်ရယ်မသိ ငယ်ငယ်က မော်တော် သမ္ဗန်ကြီးနှင့် ဖျာပုံနှင့်ရန်ကုန် အကြိမ်ကြိမ် သွားခဲ့ လာခဲ့ပုံများကိုလည်း ပြန်မှတ်မိလာပါသည်။ ထိုစဉ်က မော်တော်အင်ဂျင်ကို စက်ဆရာပြင်တာကို ကျွန်တော် ဝိုင်းကူဖူးသည့် အတွေ့အကြုံမှ လွဲ၍ ကျွန်တော့်မှာ စက်မှုအတွေ့အကြုံမရှိပါ။ ဆွေမျိုးထဲမှာဖြင့် ဆန်စက်၊ ဆီစက်၊ သစ်စက်ပိုင်တဲ့ လူတွေရှိသလားဆိုတာ စဉ်းစားတော့ တစ်ယောက်မှ စဉ်းစား၍ မရ။ သို့သော် စက်မှုအတွေ့အကြုံ မရှိ၍ စက်မှုဝန်ကြီး သွားလုပ်ဖို့ရာ ကျွန်တော်စိတ်ပျက်အားငယ်မှုတော့ လုံးလုံးမဖြစ်ခဲ့။

အသက်(၁၈)နှစ်အရွယ် အရပ်သားဘဝက စစ်သားဘဝ ရောက်ခဲ့မှ သေနတ်ဆိုတာ မြင်ဖူး ကိုင်ဖူးတာ ဖြစ်သော်လည်း တိုက်ပွဲကြီးပေါင်းများစွာကို အောင်မြင်စွာ တိုက်ခဲ့တာပဲဟု တွေးမိပါသည်။ မသိနားမလည်တာတွေကို သိအောင် နားလည်အောင်ကြိုးစားပြီး စစ်သဘောကို အခြေခံ၍ အကောင်းဆုံးစဉ်းစားစီမံ လုပ်ဆောင်လျှင် မုချအောင်မြင်မှာပဲဟုလည်း တွေးနေ မိပါသည်။

ဝန်ကြီးများရုံးရှိ စက်မှု(၁)ဝန်ကြီးဌာနသို့ ရောက်ပြီးနောက် ဝန်ကြီးတာဝန်အား လွှဲပြောင်းလက်ခံရပါသည်။ အမှတ်(၁)စက်မှုဝန်ကြီးဌာန ဒုတိယဝန်ကြီးသည် ဗိုလ်မှူးကြီး မောင်အုံးဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်က အမှတ်(၂)စက်မှုဝန်ကြီးဌာန ဝန်ကြီးက ဗိုလ်မှူးကြီးမောင်ချိုနှင့် ဒုတိယဝန်ကြီးက ဦးလှတင်ဖြစ်ပါသည်။ သတ္တုတွင်းဝန်ကြီးဌာန ဝန်ကြီးက ဗိုလ်မှူးကြီး

မောင်မောင်ခဖြစ်၍ ဒုတိယဝန်ကြီးက ဗိုလ်မှူးကြီး သန်းတင်ဖြစ်ပါသည်။
ဗိုလ်မှူးကြီး မောင်မောင်ခက ဝန်ကြီးချုပ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ချိန်တွင်
ဗိုလ်မှူးကြီးသန်းတင်က သတ္တုတွင်း ဝန်ကြီးဌာန ဝန်ကြီးဖြစ်လာပါသည်။

လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် မြန်မာနိုင်ငံတွင် စက်မှုလက်မှုဝန်ကြီးဌာနဟု
သီးသန့်ဖွဲ့စည်း ထားခဲ့ခြင်းမရှိဘဲ စက်မှုလက်မှုနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဌာန၊
စက်မှုလက်မှုနှင့် အလုပ်သမား ဝန်ကြီးဌာန၊ စက်မှုလက်မှုနှင့်
သတ္တုတွင်းဝန်ကြီးဌာနဟူ၍ ပူးတွဲဖွဲ့စည်းထားသော ဌာနသာရှိသည်။

၁၉၅၂ ခုနှစ် ရောက်မှသာ စက်မှုလက်မှုဝန်ကြီးဌာနဟု
သီးခြားဝန်ကြီးဌာန တစ်ခုအဖြစ် အသစ်ဖွဲ့စည်းကြောင်း သိရပါသည်။
လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် မြန်မာနိုင်ငံတော်၏ စက်မှုလက်မှု လုပ်ငန်းအရပ်ရပ်ကို
တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးအောင် လုပ်ဆောင်ခဲ့သူသည် ဖဆပလအဖွဲ့၊ ဝန်ကြီး ဦးကျော်ငြိမ်း
ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတော်၏ ဘဏ္ဍာရေး အခြေအနေနှင့် ရရှိသော ဂျပန်
စစ်လျော်ကြေးများကို အသုံးပြု၍ သမိုင်းချည်မျှင်စက်၊
လောပိတရေအားလျှပ်စစ်စက်ရုံ စီမံကိန်းများ စသည်တို့ကို
အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့သည်။

၁၉၆၂ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း တော်လှန်ရေးကောင်စီခေတ်တွင်ကား
စက်မှုလက်မှုဌာနဟု ခေါ်ခဲ့ပြီး ၁၉၇၂ ခုနှစ် မတ်လတွင် စက်မှုဝန်ကြီးဌာနဟု
ပြုပြင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ဗိုလ်မှူးချုပ် အောင်ကြီး၊ ဗိုလ်မှူးကြီးချစ်မြိုင်၊
ဗိုလ်မှူးကြီးသန်းစိန်နှင့် ဗိုလ်မှူးကြီး မောင်ရွှေတို့က အဆင့်ဆင့်တာဝန်ယူခဲ့သည်။
ထို့နောက်စက်မှုဝန်ကြီးဌာနကို ဗိုလ်မှူးကြီး မောင်မောင်ခက တာဝန်ယူခဲ့ပြီး ၁၉၇၅
ခုနှစ်တွင် အမှတ်(၁)နှင့် အမှတ်(၂)စက်မှုဝန်ကြီးဌာနဟု ၂ ဌာနပြင်ဆင် ဖွဲ့စည်းခဲ့ရာ
ဗိုလ်မှူးကြီး လှအေးက စက်မှု(၁)နှင့် ဗိုလ်မှူးကြီး မောင်ချိုက စက်မှု(၂)ဝန်ကြီး
တာဝန်များ ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။

ကျွန်တော်သည် စက်မှု(၁)ဝန်ကြီးတာဝန်လက်ခံပြီးနောက်

ဝန်ကြီးဌာနလက်အောက်ရှိ ဌာနဆိုင်ရာ အကြီးအကဲများနှင့်
တွေ့ဆုံမိတ်ဆက်ပါသည်။ သူတို့ထံမှ အမှတ်(၁)စက်မှု ဝန်ကြီး ဌာနလက်အောက်ရှိ
လုပ်ငန်းများ၊ စက်ရုံများ၏ အခြေအနေကို လေ့လာရပါသည်။

၁၉၇၆ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုဆိုရှယ်လစ်သမ္မတနိုင်ငံတော်
ပြည်သူ့လွှတ်တော်ခေတ်၌ အမှတ်(၁)စက်မှု ဝန်ကြီးဌာန လက်အောက်တွင်
အောက်ပါရုံး၊ ဦးစီးဌာနနှင့် ကော်ပိုရေးရှင်းများ ရှိခဲ့ပါသည်။

၁။ ဝန်ကြီးရုံး

၂။ စက်မှုစီမံကိန်းဦးစီးဌာန (IPD)

၃။ ဒေသန္တရစက်မှုလက်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် လုပ်ငန်းစစ်ဆေးမှု
ညွှန်ကြားရေးဦးစီးဌာန

၄။ အထည်အလိပ်လုပ်ငန်း ကော်ပိုရေးရှင်း

၅။ စားသောက်ကုန်လုပ်ငန်း ကော်ပိုရေးရှင်း

၆။ ဆေးဝါးနှင့် အိမ်သုံးပစ္စည်းလုပ်ငန်း ကော်ပိုရေးရှင်း

၇။ သတ္တုပစ္စည်းလုပ်ငန်း ကော်ပိုရေးရှင်း

၈။ ကြွေထည်မြေထည်လုပ်ငန်း ကော်ပိုရေးရှင်း

၉။ အထွေထွေစက်မှုလုပ်ငန်း ကော်ပိုရေးရှင်း တို့ဖြစ်ကြပါသည်။

ထိုအချိန်က အမှတ်(၁)စက်မှုဝန်ကြီးဌာန လက်အောက်တွင်
ကိုလိုနီခေတ် လက်ကျန် စက်ရုံများ ဖဆပလခေတ်တည်ဆောက်ခဲ့သည့်
စက်ရုံများနှင့် ပြည်သူပိုင်လုပ်ခဲ့သည့် စက်ရုံများနှင့် တော်လှန်ရေးအစိုးရ
ခေတ်တည်ဆောက်ခဲ့သော စက်ရုံများ ပါဝင်ရာ စုစုပေါင်း တစ်ရာကျော်ခန့်
ရှိပါသည်။ ယင်းစက်ရုံများမှ ကုန်ပစ္စည်းမျိုးစုံကို ထုတ်လုပ်လျက်ရှိပါသည်။

ကျွန်တော် တာဝန်ယူရမည့် အမှတ်(၁)စက်မှုဝန်ကြီးဌာန၏
ရည်မှန်းချက် တာဝန်မှာ -

(၁) မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း မှီတင်းနေထိုင်ကြသော တိုင်းရင်းသားလုပ်သား
ပြည်သူ အပေါင်း၏ စားရေး၊ ဝတ်ရေး၊ နေထိုင်ရေးအတို့အတွက် လိုအပ်သော
ပစ္စည်းများကို အရည် အသွေးနှင့် အရေအတွက် ပြည့်မီစွာ ထုတ်လုပ်ရန်၊

(၂) ပြည်တွင်းမှ ထွက်ရှိသော ကုန်ကြမ်းများအား အသုံးပြု၍
ကုန်ချောများ ထုတ်လုပ်ပြီး နိုင်ငံခြားငွေရှာဖွေရန်၊

(၃) တိုင်းရင်းသားလုပ်သားပြည်သူများအတွက် အလုပ်အကိုင်
အခွင့်အလမ်းများ ရှာဖွေဖန်တီးရန်။

(၄) ပြည်နယ်ပြည်မ မခွဲခြားဘဲ နိုင်ငံအနှံ့တွင် စက်မှုလုပ်ငန်းများ
ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာရေး အတွက် ဆောင်ရွက်ရန်၊

တို့ဖြစ်ပါသည်။ အထက်ပါ တာဝန်များကို ကျွန်တော်တာဝန်ယူရမည့်
အမှတ်(၁)စက်မှု ဝန်ကြီးဌာနရှိ စက်ရုံ၊ အလုပ်ရုံများမှ တာဝန်ရှိသူများ၊ ကျွမ်းကျင်သူ
ပညာရှင်များ၊ အင်ဂျင်နီယာများ၊ အလုပ်သမားများနှင့်အတူ
အကော်အထည်ဖော်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။

ကျွန်တော်လုပ်ဆောင်ရမည့် တာဝန်နှင့် ကျွန်တော်ကွပ်ကဲရမည့်
လုပ်ငန်း(တပ်ဖွဲ့)များအား သိရှိရပြီဖြစ်ပါသည်။ ထပ်မံ၍ တာဝန်ရှိသူများက
တင်ပြကြရာ ကော်ပိုရေးရှင်းများ၊ ရုံးများ၊ စက်ရုံများ၏ တည်နေရာ
(တပ်ဖြန့်ခွဲထားရှိမှု)တို့အား ထပ်မံသိရှိရပါသည်။ ထိုအချိန်က စက်ရုံ အများစုမှာ
ရန်ကုန်မြို့တွင်ရှိပြီး မန္တလေးမြို့တွင် ဒုတိယအများဆုံးဖြစ်ပါသည်။
သကြားစက်များမှာ ပျဉ်းမနား၊ နမ္မတီး၊ ဆားမှော်၊ ဇေယျဝတီတို့တွင်ရှိပြီး
ချည်ထည်စက်ရုံများမှာ မိတ္ထီလာ၊ စစ်ကိုင်း ရွာသစ်ကြီး၊ ပလိပ်စသည့် ဒေသများတွင်
ရှိနေပါသည်။

ကျွန်တော်လက်ခံရရှိသော လုပ်ငန်းအခြေအနေကို ကျွန်တော်သည် အကောင်းမြင်သော စိတ်ဖြင့် လက်ခံလိုက်ပါသည်။ ကျွန်တော် ရရှိသော စက်ရုံများထဲတွင် အသစ်လည်း ပါပါသည်။ စွမ်းအားပြည့် မထုတ်လုပ်နိုင်သော စက်ရုံ အဟောင်းများလည်းပါသည်။ ပျက်နေသဖြင့် မလည် ပတ်နိုင်သော စက်ရုံ၊ အလုပ်ရုံများလည်းပါသည်။ ဝန်ထမ်းများထဲတွင်လည်း တော်သူရော၊ မတော်သူရော၊ အကောင်းရော အဆိုးပါပါဝင်ရှိနေမှာ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့သော အခြေအနေ များကို တပ်တစ်ခုမှ တစ်ခုသို့ပြောင်းတိုင်း တပ်မှူးတာဝန်များ လွှဲပြောင်းလက်ခံတိုင်း ကြုံတွေ့ရတတ်စမြဲဖြစ်သည်။

ကျွန်တော်ကြိုးစားလုပ်ဆောင်လျှင်၊ ကျွန်တော်မျှတစွာ အုပ်ချုပ်လျှင်၊ အမှတ်(၁)စက်မှု ဝန်ကြီးဌာနမှ လုပ်သားများသည် ကျွန်တော်နှင့်လက်တွဲ လုပ်ဆောင်ရင်း ကျွန်တော်နှင့် ထိုသို့ လက်တွဲလုပ်ဆောင်ရသည်ကို ဂုဏ်ယူလာခဲ့လျှင်၊ ကျွန်တော့်အားပေးအပ်သော တာဝန်ကို ကျွန်တော်သည် အောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဟု စိတ်ထဲမှလည်း သိန္နိဋ္ဌာန်ချပြီး ဖြစ်နေမိပါသည်။

အခန်း(၂)

မြန်မာ့စက်မှုကဏ္ဍအတွက် ကျွန်တော့်နည်း ကျွန်တော့်ဟန်

ကျွန်တော်သည် နောက်နေ့များတွင် ရုံးသို့ ပုံမှန်တက်ပါသည်။

လတ်တလောလုပ်ရမည့် ကိစ္စများကို ယခင်လုပ်နေကျ ပုဂ္ဂိုလ်များ၊

ကျွမ်းကျင်သူများနှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ကာ လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများအတိုင်း ဆုံးဖြတ်
လုပ်ဆောင်ပါသည်။ ကျွန်တော် သိလိုသည့် အချက်များကို

ချက်ချင်းခေါ်ယူမေးမြန်းသည်။ အိမ်အပြန်တွင်လည်း စာရွက်စာတမ်းများ
တစ်ထမ်းတစ်ပိုး သယ်သွားပြီး ညဉ့်နက်သည်အထိ ဖတ်ရှုလေ့လာပါသည်။

ရုံးကိစ္စလုပ်ဆောင်စရာများက အချိန် အားမရနိုင်ပါ။ သို့သော်လည်း

ရအောင်ဖန်တီးပြီး ဝန်ကြီးဌာနလက်အောက်ရှိ စက်ရုံးများသို့

သွားရောက်လေ့လာခြင်း၊ စစ်ဆေးခြင်းများပြုပါသည်။ တစ်နေ့လျှင် စက်ရုံ(၁)ရုံမှ
(၂)ရုံ၊ (၃)ရုံအထိပင် သွားရောက်လေ့လာပါသည်။

ကျွန်တော်သည် စက်ရုံများသို့ ရောက်ရှိလျှင်၊

(၁) ပထမဦးစွာ စက်ရုံမှူးရုံးခန်း (သို့မဟုတ်) အစည်းအဝေးခန်းမတွင်
စက်ရုံနှင့် ပတ်သက်၍ သမိုင်းကြောင်းမှစပြီး ယနေ့အချိန်ထိ အခြေအနေကို
ရှင်းလင်းတင်ပြစေပါသည်။

(၂) ဒုတိယအနေဖြင့် စက်ရုံလည်ပတ်နေမှုအား
လှည့်လည်စစ်ဆေးပါသည်။

(၃) တတိယအနေဖြင့် စက်ရုံမှ ဝန်ထမ်းအားလုံးကို ခန်းမတွင်

တွေ့ဆုံပြီး စက်ရုံနှင့် ပတ်သက်သမျှသော ကျွန်တော်ပြောကြားလိုသမျှသော အချက်များကို ပြောကြားပြီး အလုပ်သမား များအား သူတို့၏ အခက်အခဲကိုလည်း တင်ပြစေကာ နှစ်ဖက်ညှိနှိုင်းဖြေရှင်းပေးပါသည်။

(၄) နောက်ဆုံးအနေဖြင့် စက်ရုံမှူးနှင့် တာဝန်ရှိသူများအား ဒုတိယအကြိမ် ထပ်မံ တွေ့ဆုံပြီး ကျွန်တော်၏ တွေ့ရှိချက်၊ သုံးသပ်ချက် (အားသာချက်၊ အားနည်းချက်)ကျွန်တော်၏ လိုလားချက်များအား ရှင်းလင်းညွှန်ကြားပါသည်။

ကျွန်တော်၏ ရှင်းလင်းချက်အား အတူပါလာသော ဦးစီးအရာရှိများကို ညွှန်ကြားချက် အဖြစ် ထုတ်ပြန်စေပြီး သတ်မှတ်ရက်အတွင်း ပြုပြင်လုပ်ဆောင်ပြီး အကောင်အထည်ဖော်မှု အခြေအနေကို တင်ပြစေပါသည်။ ကျွန်တော်၏ ကိုယ်ပိုင်မှတ်စုတွင်လည်း တွေ့ရှိချက်နှင့် ညွှန်ကြားခဲ့သည်များကို သေချာစွာ မှတ်သားထားပါသည်။ နောက်တစ်ကြိမ် ထိုစက်ရုံသို့ ကျွန်တော်ရောက်ရှိပါက ကျွန်တော်၏ ညွှန်ကြားချက်အား အမှန်တကယ် လုပ်ဆောင်ပြုပြင်ခြင်း ရှိ၊ မရှိကို ဂရုပြုစစ်ဆေးပါသည်။

ကျွန်တော်သည် ကျွန်တော်တာဝန်ယူရသည့် အမှတ်(၁)စက်မှုဝန်ကြီးဌာနမှ ဒုတိယ ဝန်ကြီး၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များ၊ ဦးဆောင်ညွှန်ကြားရေးမှူးများ၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးများ၊ စက်ရုံမှူး များအား ယုံကြည်ခင်မင်စွာပင် ဆက်ဆံပါသည်။ အလုပ်ကိုတော့ ပိုပိုသာသာထိထိ ရောက်ရောက် ခိုင်းပါသည်။ မပြီးသေးမှန်း သိသော်လည်း မကြာခဏ မေးမြန်းခြင်းဖြင့် တွန်းအားပေးပါသည်။ ကျွန်တော်၏ ဝန်ကြီးဌာနမှ အဆင့်အတန်းအားလုံးမှ ဝန်ထမ်းများကို သူ့အဆင့်အတန်းဖြင့်သူ ယုံကြည်စွာ တာဝန်ပေးပါသည်။ အောင်မြင်စွာ လုပ်ကိုင်နိုင်ပါက ချီးကျူး မြှောက်စားပြီး မအောင်မြင်ပါက ထပ်မံ၍ အကြိမ်ကြိမ်တာဝန်ပေးပါသည်။ သုံးမရ၍ ပစ်ထားခြင်းမျိုး မလုပ်ပါ။ နေရာပြောင်း၍ တာဝန်ပေးခြင်းမျိုးကိုကား

ပြုလုပ်ပါသည်။ ပေးအပ်သောတာဝန်ကို ကြိုးစားလုပ်ဆောင်ဖို့တော့ သူတို့ဘက်မှာ တာဝန်ရှိသည်ဟု ယူဆပါသည်။

ကျွန်တော်တို့ခေတ်က ဆိုရှယ်လစ်ခေတ်ဆိုတော့ အလုပ်သမား၊ လယ်သမားများကို နေရာပေးပါသည်။ တန်ဖိုးထားဆက်ဆံကြပါသည်။ ကျွန်တော်မှစ၍ ဝန်ကြီးဌာနရှိ အဆင့်အတန်း အားလုံးသော ဝန်ထမ်းများ တူညီဝတ်စုံ ယူနီဖောင်းကို တစ်ရောင်တည်း၊ တစ်ပုံစံတည်း ဝတ်စေပါသည်။ ဝန်ကြီးဌာနဆိုင်ရာအမည် ဆိုင်းဘုတ်အသီးသီးကိုလည်း အရွယ်အစား သတ်မှတ်ပြီး အဖြူရောင်အခံပေါ်တွင် အနက်ရောင်စာလုံးအဝိုင်းဖြင့် တစ်ပုံစံတည်း ရေးသား စိုက်ထူစေပါသည်။ အဆင့်အတန်းအားလုံး တစ်သွေးတည်း၊ တစ်ပုံစံတည်း ဖြစ်စေပါသည်။

အမှတ်(၁)စက်မှုဝန်ကြီးဌာနအကြီး တစ်ခုလုံး လှုပ်ရှားတက်ကြွနေစေရန် ကျွန်တော် ကြိုးစားပါသည်။ ဝန်ကြီးဌာနတစ်ခုလုံး ဝန်ကြီးတစ်ယောက်တည်း လုပ်နေ၍ မရပေ။ ကျွန်တော်တွေးသလို၊ ကျွန်တော်စဉ်းစားသလို၊ ကျွန်တော်ပူပန်သလို၊ ကျွန်တော်၏ ဒုတိယဝန်ကြီး အပါအဝင် သက်ဆိုင်သူများအားလုံးတွေးတော လုပ်ကိုင်နေစေရန် မောင်းနှင်ရပါသည်။ ဝန်ကြီးဌာနတစ်ခုလုံး ဦးတင်ဆွေ (Clone)လေးတွေ ဖြစ်အောင်ပွားယူခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အမှတ်(၁)စက်မှုဝန်ကြီးဌာနရောက်ရှိပြီးနောက် အလုပ်သမားကြီးများအား ရင်းရင်းနှီးနှီး ပေါင်းသင်းလေ့လာကြည့်သောအခါ သူတို့လဲ တပ်မတော်က စစ်သားကြီးများကဲ့သို့ပင် ဖြစ်သည် ကို တွေ့ရပါသည်။ ရရှိသော လစာလေးနှင့် ဌာနမှပေးထားသော လိုင်းခန်းလေးများတွင် နေထိုင်ပြီး ပေးအပ်သောတာဝန်ကို ကျေပွန်စေချင်သော ဆန္ဒ၊ အထက်လူကြီး၏ အသိအမှတ်ပြု ချီးကျူး ခံချင်သော ဆန္ဒကတော့ အတူတူပင်ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော်သည် စက်ရုံများသို့ ရောက်ရှိပါက နေ့လယ် ထမင်းစားချိန်တွင် စုပေါင်းရိပ်သာသို့

သွားရောက်ပြီး စက်ရုံတစ်ခုလုံး၏ စားသောက်နေမှု အခြေအနေအား
မဖြစ်မနေသွားကြည့်ပါသည်။ အချိန်ရပါက အိမ်ထောင်သည် လိုင်းများကိုလည်း
လိုက်လံစစ်ဆေးပါသည်။

ကျွန်တော်သည် အလှအပကြိုက်ပါသည်။ ထို့အတူ သန့်ရှင်းခြင်း၊
သပ်ရပ်ခြင်း၊ ညီညာခြင်း၊ စနစ်ကျခြင်းကို အလွန်ကြိုက်ပါသည်။
စက်ရုံများကိုလည်း စနစ်တကျ လှုပ်ရှား လည်ပတ်နေစဉ် မှာပင် သန့်ရှင်း
သပ်ရပ်နေအောင် ထိန်းသိမ်းဖို့အမြဲညွှန်ကြားပါသည်။ မသန့်မရှင်း မသပ်မရပ်
ဖြစ်နေပါက ပြုပြင်စေပါသည်။ ကြာလတော့ ဝန်ကြီးအလှကြိုက်ရာမှ အားလုံး
အလှကြိုက်သူများ ဖြစ်သွားကြပါသည်။ ဘာလေးပဲ လုပ်လုပ်၊ စက်ရုံပဲ
ဆောက်ဆောက်၊ ပစ္စည်းပဲ ထုတ်ထုတ် အထက်တင်ပြတဲ့ စာရွက်စာတမ်းကအစ
လှလှပပ သပ်သပ်ရပ်ရပ် ဖြစ်လာပါသည်။ ထိုမှစပြီးနောက်ပိုင်း လှလှပပ
ဝတ်စားနေထိုင်လုပ်ကိုင်မှုသည် စက်မှု(၁)၏ ပုံစံစတိုင်
(Style)ဖြစ်လာပါတော့သည်။

အတိတ်ကိုလေ့လာခြင်း

ကျွန်တော် တာဝန်ယူရသော စက်မှုကဏ္ဍမှ တာဝန်များကို မအားမလပ်
ထမ်းဆောင် နေစဉ်မှာပင် ကျွန်တော်သည် အချက်တစ်ချက်ကို သတိပြုမိပါသည်။
ကျွန်တော်တို့ ခေတ် ကာလတွင် ပြည်သူများ စားဝတ်နေရေးအတွက်
စက်ရုံများတည်ဆောက်လည်ပတ်ပြီး ကြိုးစား နေသကဲ့သို့ ယခင်က
တာဝန်ရှိသူများလည်း ကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်ခဲ့ကြမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ယခင်
စက်မှုကဏ္ဍ တည်ဆောက်ခဲ့မှုများ ဘယ်လိုတွေကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်ကို
ကျွန်တော် ပြန်လည်လေ့လာသုံးသပ်ခဲ့ပါသည်။ စားရေး၊ ဝတ်ရေး၊ နေရေးဟူသည်

ခေတ်တွေ ဘယ်လိုပြောင်းပြောင်း၊ စနစ်တွေ ဘယ်လိုပင်ပြောင်းပြောင်း၊ စားဖို့၊
ဝတ်ဖို့၊ နေဖို့ ကိစ္စက နေ့စဉ် ဖြေရှင်း ဆောင်ရွက်ရမည့် ကိစ္စဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့်
မြန်မာပြည်သူ အများ ဖြတ်သန်းလာသော သမိုင်းကာလ အပိုင်းအခြားကို
ပြန်လည်ဆန်းစစ်သောအခါ ကျွန်တော်တို့ ရောက်ရှိနေသော
ခေတ်ကာလအပိုင်းအခြား ခေတ်အထိဆိုပါက ခေတ်များကို အောက်ပါအတိုင်း
တွေ့ရှိရပါသည်။

(၁) လူသားမျိုးနွယ်အစ ရှေးဦးပရိုင်းမိတ်များထွန်းကားခဲ့သည့်
မြန်မာပြည်

(၂) ကျောက်ခေတ်၊ ကြေးခေတ်၊ သံခေတ်

(၃) ရှေးမြန်မာမင်းများခေတ်

(၄) ကိုလိုနီခေတ်

(၅) ဂျပန်ခေတ်

(၆) ပြန်လည်ထူထောင်ရေးခေတ် (ဆိုရန်တိုဗီလာ) (၇) ဖဆပလခေတ်
(ပြည်တော်သာစီမံကိန်းခေတ်) (၈) တော်လှန်ရေးကောင်စီခေတ်

(၉) မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီခေတ်

စသည်ဖြင့် ခေတ်အပိုင်းအခြားများကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ထို့ခေတ်ကာလများ၏ တစ်ခေတ်ချင်းစီ၏ စက်မှုကဏ္ဍ
ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများကို ကျွန်တော်လေ့လာခဲ့ပါသည်။ ထိုအခါ ကျွန်တော်သည်
စက်မှုလုပ်ငန်းများ၏ ခေတ်အဆက်ဆက် ပြောင်းလဲမှု၊ တည်ဆောက်မှု၊
တိုးတက်မှုနှင့် ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော အခက်အခဲများကို အခြေခံကျကျ
သုံးသပ်လေ့လာနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ခေတ်အလိုက်ပြောင်းလဲလာမှုကို
အကျိုးအကြောင်းနှင့် သိရှိလာ ပါသည်။ ထိုအခါ ယခုခေတ်ကာလ

စက်မှုလုပ်ငန်းသည် ပို၍ ရပ်လုံးပေါ်လာပါသည်။ ကျွန်တော်နှင့် အတူ
စက်မှုသမိုင်းကို လေ့လာကြသူများထဲတွင် ဝန်ကြီးရုံး အဖွဲ့ဝင်များဖြစ်ကြသော
ဗိုလ်ကြီး ကြည်ဝင်း၊ ဦးမြတ်စံ၊ ကိုခင်မောင်ဦး စသူတို့ပါဝင်သည်။ သမိုင်းဆိုင်ရာ
စာရွက်စာတမ်းများနှင့် အခြားသက်ဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို စားပွဲပေါ်တွင်
အစုလိုက် အပုံလိုက်တင်၍ ရှာဖွေစုဆောင်းလေ့လာရပါသည်။

အခန်း(၃)

ရှေးခေတ်လူသားမျိုးနွယ်များနှင့်

ကျောက်ခေတ်ကြေးခေတ်

မြန်မာနိုင်ငံသည် လူ့သမိုင်းလူဖြစ်စဉ်တွင် ထူးခြားသော သမိုင်းဝင်မြေ
ရှေးဦးသမိုင်းဆိုင်ရာ ဒေသကြီးဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် သတ္တလောကမှ
ပထမဆုံး အသိဉာဏ်ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက် လာသော လူတူသတ္တဝါ (ပရိုင်းမိတ်)များ
အစောအဦးထွန်းကားခဲ့ရာ နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ လူတူသတ္တဝါတို့သည်
နှစ်ပေါင်းသန်း(၄၀)သက်တမ်းရှိကြောင်း ပြင်သစ်ပညာရှင်တို့နှင့် အမေရိကန်
ပညာရှင်တို့က စတင်ကြေညာခဲ့ရာ မြန်မာနိုင်ငံမှ လူတူပရိုင်းမိတ်တို့သည်
ကမ္ဘာတွင် အစောဆုံး ဉာဏ်ရည်ဖွံ့ဖြိုး လာသောလူတူ သတ္တဝါများအဖြစ်သို့
ရောက်ရှိကာ “လူသားအစမြန်မာက”ဟူ၍ ကမ္ဘာကအသိအမှတ်ပြုခဲ့သည်။

ကမ္ဘာ့ရှေးအကျဆုံးသော လူတူပရိုင်းမိတ် ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းများကို
အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဘူမိဗေဒအဖွဲ့က ၁၉၄၈ ခုနှစ်က မကွေးတိုင်း၊ မြိုင်မြို့နယ်၊
ဖန်းကန်ရွာအနီး၌ စတင်တွေ့ရှိသည်။ လူတူပရိုင်းမိတ် ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းများကို
၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်တွင် စစ်ကိုင်းတိုင်း၊ ပုလဲမြို့နယ် မိုးကောင်းရွာအနီးတွင်
ထပ်မံတွေ့ရှိသည်။ ၁၉၉၇ ခုနှစ်မှစ၍ မြိုင်မြို့နယ်နှင့် ပုလဲမြို့နယ်များရှိ
ပုံတောင်ကျောက်လွှာစုများတွင် ဆက်တိုက်တွေ့ရှိခဲ့သည်။

ထို့ကြောင့် ၁၉၇၉ ခုနှစ် မေလ (၂၁) ရက်နေ့ထုတ် တိုင်းမ် Time
မဂ္ဂဇင်းကြီးတွင် “လွန်ခဲ့သော အပတ်က မြန်မာနှင့်အမေရိကန် သိပ္ပံပညာရှင်များက
မနုဿဗေဒလောကကို မွေနှောက်လှုပ်ရမ်းလိုက်သည်။ လွန်ခဲ့သော နှစ်သန်းပေါင်း

(၄၀)က အဆင့်မြင့် ပရိုင်းမိတ် ရုပ်ကြွင်းများကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် တွေ့ရှိရသည်”ဟု ကမ္ဘာသိကြေညာခဲ့သည်ဟု ဖော်ပြခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် လူတူပရိုင်းမိတ်များ ထွန်းကားရာဒေသကြီး ဖြစ်သကဲ့သို့ ကျောက်ခေတ် ဝီစီပြင်ပြင်ထွန်းကားခဲ့သော ဒေသကြီးဖြစ်သည်။ ကျောက်ခေတ်ကို -

(၁) ကျောက်ခေတ်ဦး(သို့)ကျောက်ခေတ်ဟောင်း (သို့)
ကျောက်ကြမ်းခေတ် Palaeolithic Period

(၂) ကျောက်လယ်ခေတ် Mesolithic Period

(၃) ကျောက်ခေတ် (သို့) ကျောက်နှောင်းခေတ် (သို့) ကျောက်ချောခေတ်
Neolithic Period ဟုခေါ်သည်။

ခေတ်ပိုင်းခြားခြားမှာ အဆိုပါကာလအတွင်း အသုံးပြုသော လက်နက်ကိရိယာတို့၏ ပုံသဏ္ဌာန်နှင့် ဖန်တီးပြုလုပ်မှု အသွင်အပြင်များကို လိုက်၍ ခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ကျောက်ခေတ်တွင် ကျောက်တုံး လက်နက်ကိရိယာများကို အသုံးပြု၍ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း မှုများပြုကြသည်။ ကျောက်ခေတ်သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း (၄)သန်းနှင့် ၂.၅ သန်း ကာလအတွင်းမှစ၍ ကျောက်တုံးလက်နက် ကိရိယာများကို အစားအစာရှာဖွေ စားသောက်ရေး အတွက် အထောက်အကူလက်နက်ပစ္စည်းများအဖြစ် အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။

ကျောက်ခေတ်သစ်သည် လွန်ခဲ့သည်နှစ်ပေါင်း ၉၀၀၀၀ မှ ၅၀၀၀ အထိကြာမြင့်ခဲ့သည်။ ကျောက်ခေတ်ကာလသည် လူသားတို့ ကျောက်လက်နက်ပစ္စည်းကို စတင်အသုံးပြုသည်မှ ကြေးသတ္တုကို လက်နက်အဖြစ်အသုံးပြုခဲ့သည်အထိ ကြာမြင့်ခဲ့သည်။

ကျောက်ခေတ်သစ်တွင် အသုံးပြုခဲ့လက်နက်များမှာ -

၁။ ကျောက်ပေါက်ဆိန် (Axe)

၂။ ကျောက်ပဲခွပ် (Adze)

၃။ ကျောက်ဆောင်များ (Chisel)တို့ဖြစ်သည်။

သံခေတ်သုံးလက်နက်များ

ဤကျောက်လက်နက်များကို ကျောက်ခေတ်ကာလကုန်ထုတ် ကိရိယာများပင်ဖြစ်သည်။ ရှမ်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်းတောင်ကြီးခရိုင် ရွှင်မြို့၏ အနောက်ယွန်းယွန်းဆယ်မိုင်ခန့်အကွာတွင် ရှိသော ပြဒါးလင်းဂူသည် ကျောက်ခေတ်လူသားတို့ နေထိုင်ခဲ့ရာ ဂူဖြစ်ပြီး ယင်းဂူမှ ကျောက် လက်နက် ၁၆၀၀ ကျော်ကိုတွေ့ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းဂူ၏ ထူးခြားချက်မှာ ကျောက်လက်နက် ကိရိယာပစ္စည်း ထုတ်လုပ်သည့် အလုပ်ရုံအဖြစ် တွေ့ရှိရခြင်းဖြစ်သောကြောင့်

မြန်မာတို့၏ ပထမဆုံးလက်နက် ကုန်ထုတ် စက်ရုံဟု
ခေါ်ဆိုနိုင်သောနေရာဖြစ်သည်။

မြန်မာတို့သည် ကျောက်ခေတ်သစ်တွင် တိရစ္ဆာန်များကို
ယဉ်ပါးအောင်မွေးတတ်နေပြီ ဖြစ်သည်။ မြေထည်ပစ္စည်းများကို မီးဖုတ်၍
အသုံးပြုနေပြီးဖြစ်ပါသည်။ လယ်ယာထွန်ယက် စိုက်ပျိုးခြင်း၊ ရွာတည်ထောင်၍
အခြေတကျနေထိုင်ခြင်း၊ အုပ်ချုပ်သူ၊ အကြီးအကဲရှိခြင်း စသည်
လက္ခဏာများဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည်။ ပုတီးအမျိုးမျိုး၊ မြေထည် ကစားစရာ၊
အမိနတ်သမီး ကိုးကွယ်မှုတို့ ထွန်းကားနေပြီး ကျောက်လက်နက်များ
ထုတ်လုပ်အသုံးပြုနေပြီဖြစ်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ပြဒါးလင်းဂူတွင်
ကျောက်ခေတ်လူသားတို့၏ ပန်းချီလက်ရာများကို တွေ့ရှိရသည်။

ကြေးခေတ်

မြန်မာ့ရေမြေပေါ်တွင် ကာလရှည်လျားစွာ

ကျောက်ခေတ်ထွန်းကားခဲ့ပြီးနောက် မြန်မာ့ မြေဖွား ကျောက်ခေတ်လူသားတို့သည်
ကြေးကို အသုံးပြုလာခဲ့ကြသည်။ ထိုခေတ်ကို ကြေးခေတ်ဟု ခေါ်ဆိုသည်။
မြန်မာ့မြေဖွား ကျောက်ခေတ်လူသားတို့သည် မြေကို မီးဖုတ်၍ အိုးခွက်စသော
လူ့အသုံးအဆောင်များကို ပြုရာမှ ကြေးကိုမီးထိုး၍ ပျော့ပျောင်းစေပြီး
ကျောက်လက်နက်တို့ဖြင့် ထုထောင်းကာ ကြေးပစ္စည်းများ ကြေးလက်နက်များ
စတင် အသုံးပြုခဲ့သည်။ ကြေးသည်အသံနှင့် အခြားသတ္တုများထက်စာလျှင် ပို၍
ပျော့ပျောင်း သောကြောင့် ကျောက်ကို အသုံးပြုပြီး ကြေးကို
အသုံးပြုလာနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။

ကြေးပစ္စည်းများတွေ့ရှိမှုနည်းသောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင်

ကြေးခေတ်ထွန်းကားမှု မရှိခဲ့ဟု ယူဆခဲ့သော်လည်း ၁၈၇၁ ခုနှစ်တွင် J Anderson က ကြေးလက်နက် ပစ္စည်းများကို ဗန်းမော်ဒေသတွင် စတင်၍ ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့သည်။ ထို့နောက် H Balfour က ၁၉၀၁ ခုနှစ်တွင် ကြေးလုံသွားနှင့် အခေါင်း ပါသော ကြေးလက်နက်များကို ရှမ်းပြည်နယ်မှ ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း နိုင်ငံတကာမှ ရှေးဟောင်းပညာရှင်တို့က မြေပေါ် အထောက်အထားမျှဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကြေးခေတ်ထွန်းကားခဲ့သည်ဟု လက်မခံနိုင်ဘဲရှိခဲ့ရာ ၁၉၉၈ ခုနှစ်တွင် စစ်ကိုင်းတိုင်း၊ မုံရွာခရိုင်ဘုတလင် မြို့နယ် ညောင်ကန်ဒေသတွင် ကြေးခေတ် သင်္ချိုင်းတူးဖော် တွေ့ရှိခဲ့ရာမှ ညောင်ကန်မှတွေ့ရှိရသော အထောက်အထားများအရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၂၅၀၀ မှ ၃၀၀၀ အတွင်း ကြေးခေတ် ယဉ်ကျေးမှုထွန်းကားခဲ့ကြောင်း အတည်ပြုခဲ့ကြသည်။

ညောင်ကန်တွေ့ရှိမှုကို အခြေခံ၍ ၁၉၉၈ မှ ၂၀၀၉ ခုနှစ်အတွင်း နိုင်ငံတကာ ပညာရှင်များနှင့် မြန်မာပညာရှင်များတို့ ပူးပေါင်းကြေးခေတ်သုတေသန စူးစမ်းမှုကို ပြုခဲ့ကြရာ တောင်သာမြို့နယ် အင်းတဲ၊ မလှိုင်မြို့နယ် ကုလျိုခါးလှ၊ ဘုတလင်မြို့နယ် မုံထူ၊ ပျော်ဘွယ်မြို့နယ် ထုံးဘို၊ ရွာထင်ကုန်းနှင့် ဥမှင်၊ ရမည်းသင်းမြို့နယ် မြို့လှ၊ မိတ္ထီလာမြို့နယ်၊ ညောင်ကုန်း နှင့် မြာ-ရဝေဒေသများတွင် မြန်မာတို့၏ ကြေးခေတ် အထောက်အထားများကို ရှာဖွေ တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။

မြန်မာ့ကျောက်ခေတ်နေလူသားတို့သည် ရာသီဥတုပွင့်လင်းလာသည်နှင့် မြေပြန့်လွင်ပြင် မြစ်ချောင်းအနီးသို့ နေထိုင်လာကြရာမှ သတ္တုကြိုချက်အတတ်ကို စတင်တတ်ခဲ့ကြသည်။ ကြေးကို စတင် ပုံသွင်းကြိုချက်ရာမှ ကြေးလက်နက်၊ ကြေးအသုံးအဆောင်များကို လုပ်ဆောင် လာတတ် ကြသည်။ သတ္တုလက်နက်များကို ကျောက်ပုံစံခွက်တွင် ထည့်၍ ပုံသွင်း လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

မြန်မာ့ကြေးခေတ်လူသားတို့သည် သတ်မှတ်ထားနေရာတွင်

သင်္ချိုင်းထားရှိ၍ စနစ်တကျ မြှုပ်နှံမှုပြုသည်။

ရွာအခြေတကျတည်ထောင်နေကြသည်။ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးတတ်မြောက်
နေကြပြီးဖြစ်သည်။ လက်မှုအတတ်ပညာများဖြစ်သော အိုးလုပ်ခြင်း၊ ပုတီးလုပ်ခြင်း၊
လက်နက် ကိရိယာ ပြုလုပ်ခြင်း တို့ကိုလည်း တတ်မြောက်နေကြပြီးဖြစ်သည်။
တမလွန်ကိုလည်း ယုံကြည်မှု ရှိကြပြီး တစ်ရွာနှင့်တစ်ရွာကူးလူးဆက်ဆံမှုရှိသည်။
ကြေးလက်နက်များကို ကျောက်ခွက်များ ပြုလုပ်ပုံသွင်း ပြုလုပ်ကြသည်။
မြန်မာ့မြေဖွား ကြေးခေတ်လူသားတို့သည် ၁။ ကြေးလက်နက်၊ ၂။
ကြေးနန်းစည်းထုပ်များ၊ ၃။ ကြေးလက်ကောက်၊ ၄။ ကျောက်ကွင်း လက်ကောက်၊
၅။ ကျောက်၊ ၆။ ပုတီးမျိုးစုံ၊ ၇။ မြေပုတီး၊ ၈။ အရိုးပုတီး၊ ၉။ မြေအိုး
မြေခွက်အသုံးအဆောင်များ၊ ၁၀။ ကြေးခြူး၊ ၁၁။ ဖားစည်တို့ကို
ပြုလုပ်သုံးစွဲနေကြပြီးဖြစ်သည်။

ကြေးခေတ်တွင် ကြေးကိရိယာပစ္စည်းများ ပြုလုပ်သည်နေရာ Work
Shop များကိုလည်း ရှာဖွေတွေ့ရှိရသည်။ မြန်မာကြေးခေတ်သည် ဘီစီ ၁၀၀၀
ခန့်က ထွန်းကားခဲ့သည်ဟု ခန့်မှန်းခဲ့ကြသည်။

မြန်မာ့ရှေးဟောင်းသုတေသနပညာရှင် ဦးဝင်းမောင် (တမ္ပဝတီ)နှင့်
ဩစတေးလျပညာရှင် ဒေါက်တာဘောဟက်ဆန် Dr Bob Hudson တို့က
မြန်မာ့သမိုင်းနှင့် ပတ်သက်၍ -

မြန်မာ့မြေဖွားရှေးဦးလူသားတို့သည်
ကျေးရွာလူ့အဖွဲ့အစည်းငယ်များဖြင့် တစ်ကွဲတစ်ပြား နေထိုင်ကြရာမှ
အကြိုမြို့ပြယဉ်ကျေးမှု ပုံစံသို့ ကူးပြောင်းရာ၌ စမုံမြစ်ဝှမ်းလွင်၌ စတင်ခဲ့ကြဟန်
တူသည်။ ယင်းမှ အုပ်စုသုံးစု ဖြာထွက်ကာတစ်စုက ဟန်လင်း၊ တစ်စုက ဗိဿနိုး၊
တစ်စုက သရေ ခေတ္တရာတွင် အသီးသီးရောက်ရှိကာ
မြို့ပြနိုင်ငံထူထောင်နေနိုင်ကြသည်ဟု ယူဆကြပါသည်။

ကြေးပစ္စည်းများကို သုံးစွဲ နေထိုင်လာခဲ့ပြီးသည့်နောက် မြန်မာ့မြေဖွား

ကြေးခေတ်လူသား တို့သည် သတ္တုပစ္စည်းကို ပြောင်းလဲအသုံးပြုကာ
သံခေတ်တွင်းသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့ကြသည်။ ကြေးခေတ်နှောင်း သံခေတ်ဦးသည်
မြန်မာတို့၏ ပျူခေတ်ပင်ဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် တကောင်း၊
ဟန်လင်း၊ ဗိဿနိုး၊ သရေခေတ္တရာ အစရှိသော ပျူမြို့ပြနိုင်ငံများ
ထွန်းကားလာခဲ့သည်။

သံခေတ်

မြန်မာတို့၏ ကြေးခေတ်၊ ပျူခေတ်သည် မြန်မာ့ရှေးဦးစက်မှု ခေတ်ဦး
အစပင်ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာတို့၏ စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းအရပ်ရပ်ကို
စတင်စမ်းသပ်တီထွင်ပျိုးထောင်ခဲ့မှု၏ အစသည် မြန်မာ့သံခေတ်ပင် ဖြစ်ပါသည်။
မြန်မာ့သံခေတ်သည် ပျူခေတ်မှသည် ပုဂံခေတ်တိုင်အောင် ရှည်ကြာခဲ့သည်။
သံခေတ်သည် မြန်မာတို့ ဘုန်းမီးနေလတောက်ပခဲ့သော ခေတ်လည်း ဖြစ်ပါသည်။

ရှေးအခါက လူသားမျိုးနွယ်စုများသည် မိမိတို့ပိုင်ဆိုင်သော
ခြေဖဝါးလက်ဖဝါးဖြင့် သစ်ခက်၊ ရွံ့တုံးများကိုသာ အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ ထို့နောက်
ကျောက်တုံးကျောက်ခဲများ အကြမ်းထည်အတိုင်း အသုံးပြုခဲ့သည်။ ထို့နောက် ထုခွဲ၍
လည်းကောင်း၊ ကျောက်တုံးများကို အသွားပေါ်သွေး၍ လည်းကောင်း ပြုခဲ့ကြသည်။
ကျောက်များကို အသုံးပြုပြီးနောက် တစ်ဆင့် ကြေးတုံးများကို မီးဖုတ်၊ ထု၊ ထွင်း
အသုံးပြုလာခဲ့သည်။ ထိုခေတ်ကို ကြေးခေတ်ဟုခေါ်သည်။

ကြေးကို အသုံးပြုလာခဲ့ပြီးနောက် ထို့ထက်ပို၍ မာသောသံကို
ကြေးဖြင့်ရော၍ လည်းကောင်း၊ သံချည်းသော်လည်းကောင်း ပုံသွင်း၍
လူအသုံးအဆောင် ပစ္စည်းများ၊ ဓားလှံလက်နက်ပစ္စည်းများ၊ သံထည်များကို
အသုံးပြုလာခဲ့ကြသည်။

သံခေတ်တွင် ပန်းပဲဖိုများထွန်းကားလျက်ရှိပြီဖြစ်သည်။ ကြေးခေတ်မှ သံခေတ်သို့ ဦးဆောင်ပြောင်းလဲလာခဲ့သူ နည်းပညာ ဖခင်ကြီးသည် ပျူလူမျိုး၏ ခေါင်းဆောင်အကြီးအကဲ များဖြစ်ကြသော ဖခင်ကြီး ဦးတင့်တော်နှင့် သားဖြစ်သူ ပန်းပဲဆရာကြီး ဦးတင့်တယ်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ကြေးခေတ်မှ သံခေတ်နည်းပညာသို့လည်းကောင်း၊ သံမှသံမဏိနည်းပညာကို သားဖြစ်သူ ဦးတင့်တယ်ကလည်းကောင်း နည်းပညာဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာ့သမိုင်းတွင် ဦးတင့်တယ်၏ ကျေးဇူးကြီးမားလှသည်။ သံခေတ်ကို ဦးဆောင်ခဲ့သူ နည်းပညာ ကျေးဇူးရှင်ကြီးဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တကောင်းရာဇဝင်ကို ရေးသားခဲ့သူ ဇာလီတောင် ဆရာတော် ဦးဃောကြီးက မောင်တင့်တယ် သည်မြန်မာကြေးခေတ်ကို သံခေတ်သို့ ဦးဆောင်ပြောင်းလဲခဲ့သူ ဟုဆိုသည်။ တကောင်းတွင် မောင်တင့်တယ်မြို့ရိုးကုန်းရှိသည်။

ဧရာဝတီမြစ်ကြောတစ်လျှောက်နှင့် ပဲယာကမ်းပါးများ၊ ရေဝေရေလဲဒေသများတွင် သံကျောက်များ ရှိကြသည်။ သံကျောက်များကို သံချက်ဖိုကြီးများပြုလုပ်၍ မီးတိုက်သောအခါ သံရည်များကျလာပြီး ယင်းသံကို အထပ်ထပ်မီးတိုက်ကုမှ သံမာ၊ သံကောင်းကို ရရှိသည်။

သံခေတ်သည် လွန်ခဲ့သော အနှစ် ၃၀၀၀ကစခဲ့သည်ဟု ဆိုကြသည်။ တကောင်း၊ ဟန်လင်း၊ ဗိဿနိုး၊ သရေခေတ္တရာနှင့် ပုခံခေတ်ဦး ကာလများသည် သံအတတ်ပညာ ထွန်းကား သော ပျူခေတ်ကြီးပင်ဖြစ်သည်။

တကောင်းမှ ရှေးခေတ်သံချက်ဖို

မြန်မာ့သံချက်ဖိုများကို လေ့လာပါက သံချက်ဖိုများသည်
ရွှံ့ဖိုများပင်ဖြစ်သည်။ လေလာရာဘက်သို့ သံချက်ဖိုအဝကိုလှည့်ကာ
တောင်စောင်းများတွင် ပြုလုပ်ထားကြသည်။ တောင်စောင်းများတွင် ပြုလုပ်ခြင်းမှာ
သံရိုင်းများကို သံချက်ဖိုဗိုက်ထဲသို့ တည်ရာတွင် လွယ်ကူ စေရန်ဖြစ်သည်။
သံချက်ဖိုအိုးတွင် သံရိုင်းများထည့်ပြီး သံချက်ဖိုအဝဘက်မှ မီးတိုက်ပေးရာ
သံရိုင်းများအရည်ပျော်၍ သံချက်ဖိုအိုးရှိ အပေါက်များမှ သံရည်များကျလာသည်။
သံရိုင်းများတွင် မဂ္ဂနက်တိုက် အမျိုးအစားတွင် သံ ၇၂ ရာခိုင်နှုန်းမျှပင်
ပါဝင်သည်ဟုသိရ၏ ။ အနီရောင်ရှိသော ဟေမာတိုက် သတ္တုရိုင်းတွင်

သံ(၇၀)ရာခိုင်နှုန်း၊ ညိုဝါရောင်ရှိသော လင်းနို့နိုက် သတ္တုရိုင်းတွင်
(၆၀)ရာခိုင်နှုန်းနှင့် အရောင်မျိုးစုံရှိသော စိဒါရိုက်သတ္တုအမျိုးအစားတွင် သံရိုင်း ၄၈
ရာခိုင်နှုန်းပါဝင် သည်ဟုသိရ၏ ။

ပြဒါးသေတစ်ဆွေဝ၊ သံသေတစ်ပြည်ဝဆိုသော စကားအတိုင်း
မြန်မာနိုင်ငံသည် သံခေတ်ကြီး ထွန်းကားခဲ့သောကြောင့်
သရေခေတ္တရာပျူနိုင်ငံတော်ကြီးနှင့် ပုဂံပေါ်ထွန်းလာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းတွင် သံချက်ဖိုအများအပြားကို တွေ့ရှိရသည်။
ပြည်ခရိုင် သာယာဝတီခရိုင်မှ အထက်ရွှေဘိုခရိုင် မုံရွာခရိုင်အထိ
ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်နှင့် အနောက်ရိုးမအကြား မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်း
ဒေသအနှံ့အပြားတွင် သံချပ်ဖိုကြီးများကို တွေ့ရသည်။ သံချက်ဖိုရှိရာ
ဒေသကြီးများနှင့် ပန်းပဲဖိုကြီးများသည် ထိုခေတ်ထိုအခါက
စက်မှုဇုန်ကြီးများပင်ဖြစ်ပါသည်။ ပန်းပဲဖိုများသည် ကုန်ထုတ်လုပ်ရန်အတွက်
လိုအပ်သော ထယ်သွားထွန်သွား၊ ကုန်ထုတ်ကိရိယာ မျိုးစုံ၊ နိုင်ငံတော်အား
ကာကွယ်ရန် ဓားလှံလေးမြား လက်နက်ထုတ်လုပ်ရာ လက်နက်
စက်ရုံများပင်ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် သံချက်ဖိုအလုံးပေါင်း ၄၀၀ကျော် ရှိကြောင်း
မှတ်တမ်းတင်ထားရှိပြီး ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအရပ်ရပ်ရှိ သံချက်ဖိုများမှာ -

၁။ ရွှေလီမြစ်အနောက်ဖက်ရှိ သံချက်ဖိုများ၊

၂။ တကောင်းပုတီးဖြူရွာ သံချက်ဖိုများ၊

၃။ တကောင်းကြံညှပ်ရွာ သံချက်ဖိုများ၊

၄။ တကောင်း ဧရာဝတီတစ်ဖက်ကမ်း နတ်လှေကားရှိ သံချက်ဖိုများ၊

၅။ စစ်ကိုင်းမြို့လင်းတလူရွာ၊

၆။ မြေတူးမြို့ အောင်စွာရွာ၊

၇။ ခင်ဦးမြို့ သံဖိုရွာ၊

၈။ မြိုင်မြို့-သံဖိုကြီးရွာ၊ သံချောင်းရွာ၊

၉။ ပုဂံနှင့် တောင်သာအစပ်မှ သံချက်ဖိုများ၊

၁၀။ ပုဂံ ၁၉ ရွာ၊

၁၁။ ပုပ္ပါးနှင့် ကျောက်ဖုန်းနယ်အစပ်၊

၁၂။ မြို့သာမြင်းခြံဖြတ်လမ်းရှိ-သံဖိုပေါက်၊ ကုတ်တဲလေး၊

၁၃။ ဗိဿနိုးအနောက်ဘက် ကုလိဂ္ဂ

၁၄။ ရမည်းသင်းအနောက်-သံချော်ကုန်း

၁၅။ တောင်သာ-ရုံးစင်ကြီး

၁၆။ ပေါက်ခေါင်းတောင် (၇)ရွာ စသည်ဖြင့် မန္တလေးတိုင်း၊

စစ်ကိုင်းတိုင်း၊ မကွေးတိုင်း၊ ပဲခူးတိုင်းတို့တွင် သံချက်ဖိုများကိုတွေ့ရသည်။

မြန်မာတို့၏ သံခေတ်ကြီးသည် ရွှေခေတ်ကြီးပင်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ မြန်မာတို့ ပန်းပဲဖိုများမှ ဓားလုံလက်နက်ကိရိယာတို့ကိုသာ ထုတ်လုပ်သည်မဟုတ်၊ လယ်ယာသုံး ကိရိယာများ၊ သံမှို၊ သံချောင်း၊ သံထည်ပစ္စည်းများ၊ ဘုရားတည်ကျောင်းဆောက်ရန် သံချည် သံကွေးများ၊ ငါးဖမ်းကိရိယာများ သံထည်လှူ အသုံးအဆောင်များပါ ထုတ်လုပ်ကြသည်။
